

ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
НАПН УКРАЇНИ

Відділ психології мас і спільнот

Висновок

про наукову новизну, теоретичне і практичне значення
дисертації Шеремети Сергія Ростиславовича
«Психологічні механізми регуляції харчової поведінки
користувачів соціальних мереж молодого віку»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 053 – психологія, 05 – соціальні та поведінкові науки

Науковий керівник – доктор психологічних наук, професор,
головний науковий співробітник відділу психології мас і спільнот
Васютинський Вадим Олександрович

Дисертацію Шеремети Сергія Ростиславовича «Психологічні механізми регуляції харчової поведінки користувачів соціальних мереж молодого віку» присвячено вивченню механізмів регуляції харчової поведінки молодих осіб під впливом їхнього залучення до соціальних мереж та міжособової взаємодії в Інтернет-просторі.

Актуальність дослідження зумовлено потребою зрозуміти особливості відображення молодими людьми сучасних процесів і явищ у сфері харчування, вивчити доцільність і можливості регулювати харчову поведінку молоді в сьогоденних соціально-психологічних реаліях. У дисертації показано, що під час взаємодії із соціальними мережами з приводу харчування і тіла користувачі можуть змінювати або коригувати власні звички, в основі чого лежать певні механізми регуляції харчової поведінки.

Харчову поведінку розглянуто як комплекс стереотипних поведінкових дій, спрямованих на споживання їжі. Вона включає отримання необхідних поживних речовин (фізіологічний аспект), пов'язані з їдою та вибором продуктів звички й ритуали (когнітивно-поведінковий аспект), задоволення (емоційний аспект), традиції і заборони (соціокультурний аспект).

Автор показує, що в сучасному світі соціальні мережі великою мірою перейняли на себе функцію соціальних інститутів, постають як ретранслятори

культурних цінностей і норм. Використання соціальних мереж може зумовлювати відвертання уваги молодих осіб від реальної життєвої ситуації, від їхнього самовідчуття та саморозуміння. Таке становище зумовлює харчову поведінку, яка спирається лише на зовнішні чинники і формує викривлений підхід до споживання їжі.

Українські науковці мало вивчали відповідні феномени, проте є дослідження, пов'язані з харчовою поведінкою: становлення Я-образу і формування порушень харчової поведінки, психологічні аспекти порушень харчової поведінки в жінок, механізми впливу соціальних мереж на поведінку молоді, розробка психодіагностичного інструментарію проблем харчової поведінки.

Істотно ширшою є тематика зарубіжних досліджень, у яких ідеться про вплив інформації в соціальних мережах та спеціалізованих сайтах на розлади харчової поведінки, зв'язки між невіпорядкованою харчовою поведінкою, ставленням до тіла і впливом соціальних мереж, взаємодію й протидію соціальних мереж і традицій та ритуалів, використання Інстаграму і поширення харчових розладів та багато інших.

Тема дисертації входить до комплексної науково-дослідної теми відділу психології мас і спільнот Інституту соціальної та політичної психології НАПН України «Технології соціально-психологічної підтримки стигматизовуваних меншин», державний реєстраційний № 0119U000139.

Мета роботи полягає в розкритті психологічного змісту механізмів регуляції харчової поведінки осіб молодого віку під впливом їхньої взаємодії із соціальними мережами.

Відповідно до мети поставлено такі завдання дослідження: здійснити соціально-психологічний аналіз харчової поведінки молоді; визначити психологічні особливості та наслідки впливу соціальних мереж на харчову поведінку молоді; обґрунтувати методологічні засади, розробити процедуру та провести емпіричне дослідження психологічних механізмів регуляції харчової поведінки осіб молодого віку при взаємодії із соціальними мережами; виявити психологічний зміст механізмів регуляції харчової поведінки молоді; сформулювати практичні рекомендації регуляції харчової поведінки при взаємодії із соціальними мережами.

Об'єкт дослідження – харчова поведінка молоді. Предмет дослідження – психологічні механізми регуляції харчової поведінки користувачів соціальних мереж молодого віку.

Для досягнення поставленої мети і розв'язання завдань було використано такі методи: теоретичні – системно-теоретичний аналіз, логіко-історичний аналіз, порівняння й узагальнення отриманої інформації, систематизація та інтерпретація науково-психологічних даних; емпіричні – спостереження, тестування, анкетування – для визначення ціннісного ставлення до їжі, виявлення основних типів харчової поведінки, оцінки харчової поведінки і пов'язаної з нею харчової інтуїції, розкриття особливостей використання соціальних мереж – індивідуального стилю медіакомунікації та наявності кіберадикції; математико-статистичні – описова статистика, порівняльний, кореляційний та факторний аналізи.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше: здійснено узагальнення та систематизацію підходів до порушень харчової поведінки в психології, описано наявні концепції механізмів харчової поведінки та здійснено їхній розподіл на індивідуальні і соціальні; виявлено, що в дослідженні взаємодії користувачів із соціальними мережами та порушень харчової поведінки слід звертати увагу не лише на затрачувану кількість проведеного часу, а й на тип споживаного контенту, його використання та ставлення до власного тіла; описано зміст механізмів регуляції харчової поведінки під час взаємодії користувачів із соціальними мережами – механізм диспозиційного викривлення відчуття тіла, механізм диспозиційної вибіркості сприймання зовнішності, механізм емоційної оцінки стилю харчування, механізм когнітивної процесуальності стилю харчування, механізм інтеріоризації соціальних норм зовнішності, механізм рефлексивного порівняння тіла, механізм визнавання авторитетності зовнішності.

Поглиблено та розширено: наукові уявлення про регуляцію харчової поведінки серед різних користувачів соціальних мереж у темі соціальної психології; розуміння соціальних та індивідуальних параметрів, які можуть впливати на формування та зміну механізмів харчової поведінки.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що: їхнє застосування в консультативній і терапевтичній роботі сприятиме усвідомленню клієнтами можливостей саморегуляції харчової поведінки; урахування виявлених особливостей залучення молоді до соціальних мереж допоможе спрямувати їхній вплив у напрямі поліпшення добробуту користувачів; отримані напрацювання будуть корисними для викладання таких навчальних дисциплін, як соціальна психологія, психологічне консультування та психотерапія, основи здоров'я, основи психогігієни, медіапсихологія; адаптація тесту на визначення харчових уподобань збагатить україномовний психодіагностичний інструментарій.

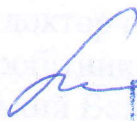
Основні положення дисертації було апробовано на міжнародних науково-практичних конференціях: Міжнародна науково-практична конференція «Українська психологія. XXI століття (Дні української психології в Берліні)» (Київ, 2023), II Міжнародна науково-практична конференція «Психосоціальні ресурси особистісного та соціального розвитку в епоху глобалізації» (Тернопіль, 2023), III Міжнародна науково-практична конференція «Психосоціальні ресурси особистісного та соціального розвитку в епоху глобалізації» (Тернопіль, 2024), на всеукраїнських науково-практичних конференціях: X Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених «Наукова молодь – 2022» (Київ, 2022), V Всеукраїнська наукова інтернет-конференція «Медіатворчість в часи війни: протистояння медіатравмі» (2023), XIV Всеукраїнська науково-практична конференція «Формування особистості сучасного фахівця як суб'єкта самотворення в умовах освітнього простору» (Хмельницький, 2024).

За темою дисертації опубліковано 4 наукові статі, із них 3 статі опубліковано в журналах, включених до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») відповідно до Наказу МОН України і до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща), 1 статтю видано в міжнародному науковому журналі, який включено до наукометричних баз Index Copernicus, Worldcat, Research Bible, Central and Eastern European Online Library.

За результатами розгляду дисертації Шеремети Сергія Ростиславовича «Психологічні механізми регуляції харчової поведінки користувачів соціальних

мереж молодого віку», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 – психологія, 05 – соціальні та поведінкові науки, на засіданні відділу психології мас і спільнот Інституту соціальної та політичної психології НАПН України 24 лютого 2025 р. (протокол № 4) ухвалено рішення про позитивну оцінку наукової новизни, теоретичного і практичного значення дисертації та рекомендовано Шереметі С. Р. звернутися до вченої ради інституту із заявою про утворення разової спеціалізованої вченої ради для захисту дисертації.

Голова засідання

Д. Коробка

Секретар